

MALTA

QORTI TAL-APPELL
(Sede Inferjuri)

ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF

Seduta tat-18 ta' Ġunju, 2025

Appell Inferjuri Numru 68/2016 LM

Nats Limited (C 50418)
('l-appellata')

vs.

Direttur Smart Recycling Limited (C 58959)
('l-appellanta')

Il-Qorti,

Preliminari

1. Dan huwa appell magħmul mis-socjetà intimata **Smart Recycling Limited (C 58959)** [minn issa 'l quddiem 'l-appellanta'] mis-sentenza mogħtija fit-30 ta' Jannar, 2024, [minn issa 'l quddiem 'is-sentenza appellata'] mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) [minn issa 'l quddiem 'l-Ewwel Qorti'] fl-ismijiet fuq

premessi, li ddeċidiet it-talbiet tas-soċjetà rikorrenti **Nats Limited (C 50418)** [minn issa 'l quddiem 'l-appellata'] kontra tagħha, kif ġej:

“Għaldaqstant, għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda (1) tilqa’ t-talba tas-soċjetà rikorrenti kif dedotta u (2) tordna lis-soċjetà intimata tħallas lis-soċjetà rikorrenti s-somma ta’ €6,667.69ċ bl-imġax legali jibda jiddekorri mill-10 ta’ Diċembru, 2015 sad-data tal-pagament effettiv. (fn. 30: a folio 38)

Spejjeż ta’ dawn il-proċeduri huma kollha a karigu tas-soċjetà intimata.”

Fatti

2. Il-kwistjoni odjerna tittratta pendenzi ta’ djun li s-soċjetà rikorrenti tippretendi li huma dovuti lilha mis-soċjetà intimata.

Mertu

3. Is-soċjetà rikorrenti istitwiet dawn il-proċeduri quddiem l-Ewwel Qorti, fejn talbet li s-soċjetà intimata tiġi kkundannata tħallasha l-ammont ta’ sitt elef, sitt mija u sebgħa u sittin Euro u disgħa u sittin ċenteżmu (€6,667.69), li hija tgħid li huma dovuti lilha.

4. Is-soċjetà intimata wiegħbet li r-rikors intavolat mis-soċjetà rikorrenti huwa null għaliex ma ġiex osservat l-artikolu 174(2)(b) tal-Kap. 12, li huwa tassattiv. Eċċepiet ukoll li r-rikors promutur huwa null għaliex huwa neboluż għall-aħħar u ma jindikax b’mod ċar u sewwa l-oġġett u t-tip ta’ kawża esperita, u r-raġunijiet tat-talba, u għalhekk is-soċjetà intimata għandha tiġi liberata mill-osservanza tal-ġudizzju. Is-soċjetà intimata eċċepiet ukoll li s-soċjetà rikorrenti għandha tindika b’mod ċar u univoku taħt liema artikolu tal-ligi qiegħda tibbaża

I-kawża tagħha. Eċċepiet ukoll li hija mhijiex legittima kontradittori in kwantu m'għandha l-ebda relazzjoni ġuridika mar-rikorrenti, u għalhekk it-talba fil-konfront tagħha hija priva minn kull fundament ġuridiku u/jew fattwali. Fi kwalunkwe każ, is-soċjetà intimata qalet li r-rikorrenti trid tipprova n-ness ġuridiku magħha, u qalet li għalhekk għandha tigi kjamata fil-kawża s-soċjetà Waste Recycling Centre Limited (C 30990). Is-soċjetà intimata qalet ukoll li *dato ma non concesso* li ma jiġux akkolti l-eċċezzjonijiet imsemmija qabel, it-talba tar-rikorrenti hija preskritta, u għalhekk għandu jiġi deċiż li t-talbiet tar-rikorrenti huma infondati fil-fatt u fid-dritt, u għalhekk għandhom jiġu respinti.

Is-Sentenza Appellata

5. L-Ewwel Qorti, fis-sentenza tagħha tat-30 ta' Jannar, 2024, iddeċidiet li t-talbiet tas-soċjetà rikorrenti għandhom jiġu milqugħa, u dan wara li għamlet is-segwenti konsiderazzjonijiet:

"Ikkunsidrat

Att dwar il-Kumpanniji Kap. 382 tal-Liġijiet ta' Malta:

"direttur" tinkludi kull persuna li jkollha l-kariga ta' direttur ta' kumpannija, ikun x'ikun l-isem tagħha, li sostanzjalment taqdi l-istess funzjonijiet dwar it-tmexxija tal-kumpannija, bħala direttur; (*fn. 17: Responsabbiltajiet tad-diretturi jinsabu fl-artikolu 137 et seq*)

"korp ġuridiku" tfisser kull entità li għandha personalità ġuridika distinta minn dik tal-membri tagħha, u tinkludi korporazzjoni barranija;

"kumpannija" tfisser kumpannija ffurmata u rreġistrata taħt it-Taqsima V ta' dan l-Att jew taħt l-Ordinanza;

"segretarju ta' kumpannija" tfisser persuna li jkollha l-kariga ta' sekretarju ta' kumpannija skont l-artikolu 138;

“uffiċjal” dwar kumpannija, tinkludi direttur, manager jew segretarju tal-kumpannija, iżda ma tinkludix awditur;

Il-Kap. 16 tal-Liġijiet ta’ Malta jikkonfermaw fuq is-segwenti:

1233 (1) Bla ħsarat tal-każijiet li fihom il-liġi, espressament, tagħmel meħtieġ l-att pubbliku, għandhom isiru b’att pubbliku jew b’kitba privata, taħt piena ta’ nullità – (ċ) il-gaRatnziji [sic!];

1925. Il-garanzija hija kuntratt li bih wieħed jintrabat lejn il-kreditur li jissodisfa l-obbligazzjoni ta’ wieħed ieħor, jekk dan ma jissodisfahiex huwa nnifsu.

1928. (1) Wieħed jista’ jidhol garanti mingħajr ma tkun talbet jew ukoll mingħajr ma tkun taf il-persuna li għaliha jobbliga ruħu.

(2) Wieħed jista’ wkoll jidhol garanti mhux biss tad-debitur prinċipali, iżda wkoll tal-gaRatnti [sic!] tiegħu.

1929. Il-gaRatnzija gaRatnti [sic!] ma tistax tkun preżunta, iżda għandha tkun espressa; u ma tistax tinħareġ barra mil-limiti li fihom tkun giet ikkuntrattata.

1930 (1) Fil-garanzija mogħtija bi kliem ġenerali għal obbligazzjoni prinċipali, jidhol ukoll dak kollu li hu aċċessorju għad-dejn.

Ikkunsidrat:

*Il-Qrati tagħna dejjem irriternew li s-soċjetà hija persuna distinta mill-membri li jikkostitwuha. Infatti fis-sentenza tal-Qorti tal-Appell **Ignazio Anastasi et vs Joseph Rossignaud et** deċiża fid-9 ta’ Mejju, 1958 per S.T.O. Prim Imħallef Professur Dr. Sir Anthony Mamo flimkien mal-Imħallfin A.J. Montanaro Gauci u W. Harding intqal:*

“Skont il-liġi kummerċjali tagħha, ma hemmx dubju li s-soċjetajiet kummerċjali regolarment kostitwiti jikkostitwixxu personalità legali diversa mill-personalità individwali tal-membri li jikkomonuha [sic!] ...”.

*Fil-kawża **Anthony Briffa f’ismu proprju u għan-nom u in Ratppreżentanza** [sic!] **tas-soċjetà The Bathline Limited vs Vincent Oliver Abela f’ismu proprju u għan-nom u in Ratppreżentanza** [sic!] **tas-soċjetà Laila CeRatmics** [sic!] **Enterprises Limited** (Ċit. Nru. 486/1994/3) deċiża fit-28 ta’ Marzu, 2003 mill-Prim’Awla tal-Qorti Ċivili per Onorevoli Imħallef Philip ScibeRats [sic!] gie preċiżat is-segwenti fuq ir-responsabbiltà u r-rwol tad-Diretturi f’kumpannija:*

‘Jirrizulta illi r-responsabbiltà sħiħa għal dik li hi l-ġestjoni tal-kumpannija konvenuta kienet f’idejn il-konvenut, qua ‘managing director’ tagħha; l-attur tajjeb jirrivele fin-nota tal-osservazzjonijiet tiegħu (a folio 700) illi fuq it-tagħlim

ġurisprudenzjali akkolt f'bosta sentenzi, "id-direttur f'soċjetà hu meqjus bħala l-mandatarju tas-soċjetà fir-relazzjonijiet interni ma' dik l-istess soċjetà filwaqt li hu kkunsidrat bħala r-rappreżentant ta' dik is-soċjetà fir-relazzjonijiet tagħha ma' terzi persuni.

Minkejja din id-distinzjoni fil-prattika, anke mil-lat legali, f'tit jista' jkun hemm divergenza bejn dawn iż-żewġ tipi ta' rappreżentanza u dan in vista ta' dak li jipprova l-artikolu 49 tal-Kodiċi tal-Kummerċ fir-rigward tal-liġi applikabbli għal rappreżentanza kummerċjali. Ir-riferenza li jagħmel dan l-artikolu hi għall-artikolu tal-liġi fil-Kodiċi Ċivili li jitratta l-Mandat (Artikolu 1880(2) tal-Kodiċi Ċivili)." – "Dottor Anthony H. Farrugia nomine – vs Vernie Carbone nomine", Appell, 30 ta' Mejju, 2001;

Issa hu minnu li d-dispożizzjonijiet tal-Att XXV tal-1995 li jirrigwarda l-kumpanniji huma maħsuba, senjatament l-artikolu 137 tiegħu, biex jiżguraw li s-soċjetà tagħmel tajjeb għall-opeRatt [sic!] tad-diretturi tagħha fdati bl-amministrazzjoni tagħha kif ukoll għal min kellu pożizzjoni ta' responsabbiltà fit-tmexxija tagħha (Ara sentenza fl-ismijiet "Catherine Galea – vs – Milica Micovic noe", Appell, 19 ta' Novembru, 2001;)' (fn. 18: paġna 9)

Ikkunsidrat ulterjorment:

Fuq l-assunzjoni tad-debitu u l-garanzija l-Qrati tagħna kellhom is-segwenti xi jgħidu:

*Fis-sentenza **Attard & Co. Limited vs MA Supermarkets Limited u Michael Debono** (Ċit. Nru. 34/2002/1) deċiża mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili nhar l-20 ta' Marzu, 2003 per Onorevoli Imħallef Tonio Mallia intqal is-segwenti fuq min jassumi dejn ta' ħaddieħor:*

"Issa, skont il-liġi – ara artikolu 1233(1) tal-Kodiċi Ċivili – il-gaRatnzija [sic!], biex tkun valida, trid tirriżulta bil-miktub u dan taħt piena ta' nullità. Però, kif qalet l-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawża "Bartolo vs Vigo" deċiża fis-7 ta' Ġunu, 1929 (Vol. XXVII.i.817) "l'assunzjone del debito per parte di un terzo è una figuRat [sic!] giuridica diversa dalla fidejussione, poiche', chi assume un debito si obbliga in via principale, a differenza del fidejussore. Essa è anche diversa dalla novazione siccome non importa necessariamente la libeRatzione [sic!] del debitore."

Dan il-kunċett ta' assunzjoni ta' dejn ta' ħaddieħor mhux meħtieġ li jirriżulta minn kitba, u jista' jiġi pruvat bil-mezzi kollha li tippermetti l-liġi, però, tali prova trid tkun ċaRat [sic!], ċerta u konkludenti. Il-fatt li persuna, per eżempju, toffri biex tħallas dejn ta' ħaddieħor, ma jfissirx li dik il-persuna assumiet dak id-dejn hi. Kif qalet l-Onorabbli Qorti tal-Kummerċ fil-kawża "Zammit vs Frendo Azzopardi" deċiża fl-14

ta' Mejju, 1943, "biex ikun hemm il-figura ġuridika ta' assunzjoni ta' dejn hemm bżonn li l-obbligazzjoni ta' haddiehor jagħmilha tiegħu min jassumiha. Il-fatt li wiehed iħallas xi flus akkont ta' dejn, la mhux tiegħu, ma jfissirx li huwa assumma dak id-dejn."

F'dan il-każ, ma jirriżultax li l-konvenut Michael Debono assumma personalment li jħallas id-dejn tal-kumpannija. Ma jirriżultax preċiż x'diskors sar waqt il-laqgħa li kellhom il-partijiet. Il-konvenut jiċġad kategorikament li hu assumma personalment li jħallas id-dejn tal-kumpannija." (fn. 19: paġna 4 u 5)

Il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fis-sentenza Saviour Farrugia, uffiċjal inkarigat mis-sezzjoni arretrati għan-nom u in rappreżentanza tal-Korporazzjoni Telemalta u b'digriet tas-6 ta' Mejju, 1988 isem l-attur għandu jinbidel u jiġi jaqra 'Maltacom plc' vs Joyce Farrugia u b'digriet tas-7 ta' Marzu, 1997 ġiet imsejja fil-kawża s-soċjetà Amphora Travel (Ċit. Nru. 1521/1995/1) deċiż fis-7 ta' Lulju, 2004 per Onorevoli Imħallef Tonio Mallia elaborat is-segwenzi:

Hu, però magħruf li terza persuna tista' tassumi fuqha dejn ta' haddiehor. Dan iseħħ billi obbligazzjoni ta' haddiehor jagħmilha tiegħu min jassumiha. In tema ġuridiku, l-assunzjoni tad-dejn jippresupponi li l-obbligazzjoni tkun ġiet assunta minn dak li jkun b'mod prinċipali. Dan fis-sens ta' "constitutum debiti alieni" ossia tal-"animus solvendi debiti alieni" tad-dritt Ruman (ara Kollez. Vol. XLI.II.924). Josserva l-Baudry ("Fideiussione" para. 916), "la promessa di pagare il debito altrui non è una vera fideiussione; essa costituisce una obbligazione principale che non concede il beneficio di divisione o di escussione". Tali assunzjoni ta' dejn mhux meħtieġ li tirriżulta minn xi kitba, iżda minn kwalunkwe prova oħra, basta tkun ċar [sic!] u konkludenti (ara "Attard & Co. Ltd. vs M.A. Supermarkets Ltd et", deċiża minn din il-Qorti fl-20 ta' Marzu, 2003).

.....

Din l-ittra hija ffirmata minn Joyce Farrugia, u ma ġietx iffirmata minnha f'isem xi hadd ieħor jew f'isem xi kumpannija. Meta tqis li kif qablet l-istess konvenuta, hija qatt ma kienet impjegata fl-aġenzija (Amphora Travel Ltd), qatt ma ħadet sehem fin-negozju u minn Settembru, 1991, qatt ma daħlet fil-post (ara x-xhieda li tat il-konvenuta fil-kawża li hi fetħet biċ-ċitazzjoni numru 113/95), din l-ittra mibgħuta f'Ġunju tal-1993 ma tistax tfisser xi haġa oħra ħlief li l-konvenuta kienet qed tassumi personalment li tħallas dak id-dejn, u din avolja fuq l-ittra, bħala indirizz tagħha, tat l-indirizz tal-aġenzija. Din l-ittra, fil-fehma tal-Qorti, hi assunzjoni ċara da parti tal-konvenuta biex tħallas il-kont fuq in-numru tat-telephone 336151, u meta talbet il-possibilità li tħallas l-ammonti b'rati mensili, kienet qed tirrikonoxxi

lilha nfisha bħala debitor tal-kont. B'dik l-ittra, il-konvenuta assumiet ir-responsabbiltà tal-ħlas tal-kontijiet li joħroġ fuq dak in-numru, u kwindi, bħala debitor prinċipali għandha obbligu li tħallas l-ammont dovut lis-soċjetà attriċi marbut ma' dak in-numru." (fn. 20: Paġni 5 u 6. Ikkonfermata (ħlief għall-quantum tat-talba u l-kap tal-ispejjeż) mill-Qorti tal-Appell fid-29 ta' Frar, 2008 per S.T.O. Prim'Imħallef Vincent de Gaetano u l-Onorevoli Imħallfin Joseph D. Camilleri u Joseph A. Filletti).

*Fis-sentenza **Pardi Enterprises Limited vs Joseph Farrugia u Michael Camilleri** (Appell Ċivili – Għawdex Nru. 34/1988/1) deċiż mill-Qorti tal-Appell nhar l-10 ta' Lulju, 2003 per Onorevoli Imħallef Philip Sciberras ġie konstatat is-segwent:*

"Fil-Kodiċi Ċivili tagħna l-materja hi raffigurata f'dak id-dispost fl-artikolu 1148(2) tiegħu. Dan fis-sens li "l-obbligazzjoni tista' wkoll tiġi mitmuma bil-ħlas magħmul minn terza persuna li ma jkollhiex interess fiha, basta li din il-persuna taġixxi fl-isem u għall-ħelsien tad-debitur, jew, jekk taġixxi fl-isem tagħha nfisha, basta li ma tiġix imdaħħla fil-jeddijiet tal-kreditur."

Minn dan it-test tal-liġi huwa desumibbli illi l-kreditur la jista' jaderixxi u lanqas jirrifjuta l-offerta tal-ħlas mit-terz. Dan huwa argomentat ukoll minn dak preċiżat fl-Artikolu 1149(1) tal-Kap. 16.

F'kull każ però l-obbligu tal-pagament jibqa' ġuridikament dejjem fuq id-debitur tal-kreditur. Id-delegazzjoni hi perfezzjonata bil-kompartecipazzjoni tad-debitur u t-terz biss iżda tikkompleta ruħha bl-indikazzjoni lill-kreditur tad-terza persuna li lilha d-debitur jiddelega biex tħallas. Il-partecipazzjoni tal-kreditur mhux rekwiżit għall-finijiet tal-istess delega, u anzi ma hijiex rikjesta biex tissussisti d-delegazzjoni. Hi però neċessarja l-adeżjoni tad-delegatarju intiża bis-sempliċi aċċettazzjoni tad-delegazzjoni. (fn. 21: paġna 7)

Ikkunsidrat:

Magħmula dawn il-konsiderazzjonijiet ta' natura legali l-Qorti jidhrilha li għandha tagħmel ir-rijassunt segwenti li joħroġ mill-provi:

- 1. Is-soċjetà rikorrenti kellha relazzjoni lavorattiva mas-soċjetà *Waste Recycling Centre Limited* (C 30990)**
- 2. *Waste Recycling Centre Ltd* ġiet inkorporata fis-17 ta' FRar, 2003 u mit-30 ta' April, 2010 l-uniku Direttur u Segretarju tal-Kumpannija kien is-Sur *Dragan Cvetic*. (fn. 22: dok. QT 1 a folio 76 tal-proċess)**
- 3. Ir-relazzjoni lavorattiva bejn *Nats Ltd* u *Waste Recycling Ltd* u bejn id-diretturi rispettivi taż-żewġ kumpanniji kienet waħda tajba;**

4. **Dragan Cvetic miet hesrem fit-13 ta' Dicembru presumibilment tal-2012;** (fn. 23: a folio 42 tal-proċess)
5. **Smart Recycling Limited (C 58959) ġiet inkorporata fl-14 ta' Jannar, 2013.** (fn 24: dok. QT2 a folio 89 tal-proċess. **Dan jikkontrasta max-xhieda ta' Renald Farrugia li jgħid li s-soċjetà ġiet inkorporata fl-aħħar tal-2013. A folio 44 tal-proċess. Interessanti li wieħed miż-żewġ diretturi huwa ċertu Ivan Cvetic u s-shareholders huma Ema Investments Ltd u Ema Cvetic li għandhom l-istess kunjom tad-defunt Dragan Cvetic. Prova tan-ness bejn dawn il-partijiet mhux magħrufa u għalhekk il-Qorti mhux ser tispekula jekk id-Direttur il-ġdid u s-shareholders tal-kumpannija Smart Recycling Ltd jiġux mid-defunt!)**
6. **Renald Farrugia fil-vesti tiegħu ta' Direttur ta' Smart Recycling Ltd kiteb email lis-Sur Alan Law fl-24 ta' Frar, 2013 (a folio 35 a folio AFS 1 tal-proċess) fejn kiteb is-segwenti:**

'Smart Recycling Ltd., which was incorporated instead of Waste Recycling Ltd ... Kindly note that going forward, the invoices of 2013 should be addressed to ... Any pending 2012 invoices should also be addressed to Smart Recycling Ltd.' (fn. 25: sottolinear tal-Qorti)
7. **Wara din l-email is-soċjetà rikorrenti bdiet tagħti x-xogħol lil Smart Recycling Ltd.** (fn. 26: infatti l-ewwel invoice pendenti huwa 25/2/2013 jiġifieri l-għada tal-email)
8. **Statement mibgħut lil Smart Recycling Ltd huma datata bejn Frar 2013 sat-28 ta' Frar, 2014;** (fn. 27: Dok AFS 2 a folio 34 tal-proċess)

Ikkunsidrat;

Wara li fliet l-atti proċesswali u ħasbet fit-tul fuq il-vertenza bejn il-partijiet il-Qorti temmen li l-affarijiet graw bil-mod segwenti.

Mingħajr dubbu Renald Farrugia ma kellux l-ebda rwol eżekuttiv fil-kumpannija Waste Recycling Limited u d-defunt Dragan Cvetic biss kellu rwol eżekuttiv. Ma hemmx dubju li mal-mewt ħabta u sabta tas-Sur Dragan Cvetic l-impjegat Renald Farrugia spiċċa lampa stampa u ukoll il-Qorti tasal biex temmen li fl-ewwel jiem u ġimgħat beda jikkoordina l-affarijiet ma' iben il-mejjet. Kien hawn li Renald Farrugia ma' Ema Cvetic u Ivan Cvetic fethu kumpannija oħra fuq l-istess linja ta' Waste Recycling Limited u semmewha Smart Recycling Limited. Gustament, Renald Farrugia użaw il-kuntatti u l-għerf akkwizit matul is-snin biex ikompli fin-negozju ta' Waste Recycling Centre Ltd.

Il-Qorti ma temminx li Renald Farrugia kellu kuntatt biss mat-tifel tad-defunt kif qed jipprova jagħti x'jifhem hu. **Biss biss hu ipprova jisvija lill-Qorti meta nfethet il-**

kumpannija li hu direttur tagħha Smart Recycling Ltd kif diġà intqal aktar 'il fuq. (fn. 28: footnote 22 tas-sentenza). Il-Qorti temmen li s-soċjetà rikorrenti ma riditx tkompli n-negozju mal-kumpannija l-ġdida u ma' Renald Farrugia qabel ma jkollha l-assikuRatzzjoni [sic!] li dawn tal-aħħar ser jagħmlu tajjeb għall-ammonti dovuti minn Waste Recycling Limited. Renald Farrugia bagħat l-email u assuma l-impenji tal-kumpannija Waste Recycling Limited għax ladarba [sic!] l-kumpannija fejn hu kien direttur ma kinitx teżisti fl-2012 alluRat [sic!] konsegwentement l-invoices li kien qed jirreferi għalihom kienu daww tal-kumpannija ta' DRatgan [sic!] Cvetic. Mhux hekk biss imma semmai permezz tal-email huwa żvija lis-soċjetà rikorrenti u lir-Ratppreżentanti [sic!] tagħha għax kiteb u **gideb** li Smart Recycling Limited **ġiet inkorporata minflok** Waste Recycling Limited. Testimonjanza tan-nuqqas ta' verità f'dan l-aspett min-naħa ta' Farrugia hija x-xhieda tal-prokuratur [sic!] legali Tanti u d-dokumenti esebiti minnu. Infatti Waste Recycling Centre Limited tidher li għadha fuq il-kotba tar-Registry of Companies. Dan jista' juri biss li Renald Farrugia, qua Direttur tal-kumpannija l-ġdida ma riedx jitlef lil Nats Limited bħala supplier tiegħu, tal-anqas sakemm jaqbad sew in-negozju tiegħu! Infatti baqa' jgħebbed din ir-relazzjoni lavorattiva sakemm felaħ u kienet is-soċjetà rikorrenti li temmet din ir-relazzjoni meta indunat li Farrugia ma kienx qed iżomm kelmtu dwar il-ħlas.

Ma hemm xejn fl-email mibgħuta minnu jew f'xi korrispondenza sussegwenti x'juri i dak li issa qed isostni Renald Farrugia, ossija, li huwa kien qed jikkomunika mar-rappreżentanti ta' Nats Limited a nom u f'isem it-tifel tad-defunt Dragan Cvetic, li qatt ma nġieb jixhed f'dawn il-proċeduri. Dan mhux sostnut la b'emails u lanqas b'dokumenti oħra. Il-Qorti kienet tistenna li waRat [sic!] diversi snin li bdew dawn il-proċeduri l-intimat iġib prova tajba biex isostni l-asserzjonijiet tiegħu. Ladarba din il-prova ma teżistix, anzi kollox jidher li permezz ta' dik l-email, Renald Farrugia serraħ ras is-soċjetà intimata li huwa kien ser iħallas l-invoices, allura kien leċitu li din tal-aħħar taħseb u temmen li l-affarijiet pendenti kienu ser jithallsu mis-soċjetà intimata. Wara kollox l-istatement ipprezentat mis-soċjetà rikorrenti qatt ma ġie kkontestat mis-soċjetà intimata QABEL ma nbdew dawn il-proċeduri. Kien jistenna li jekk is-soċjetà intimata ma tabqilx mal-invoices u mal-istatements mibgħuta tipprotesta minnufih u mhux tistenna li jibdew proċeduri kontriha f'Marzu 2016. Dan ikompli jikkonferma li s-soċjetà intimata kienet komda bl-istatement datat 10 ta' Marzu, 2015 u qatt ma pprotestat dwar l-invoices hemm imniżżla li addirittura imorru għall-2013 u 2014! BarRat [sic!] minn dan jidher mid-dikjarazzjoni ta' Alexandra Falzon Scerri li kien hemm xi żmien meta diġà kienu qed jaqtgħu l-ammonti dovuti mis-soċjetà Waste Recycling Centre Limited mingħand is-soċjetà Smart Recycling Limited, xi haġa li bl-ebda mod ma ġiet attakkata mis-soċjetà intimata. (fn. 29: a folio 31 tal-proċess)

Il-Qorti lanqas thoss li l-email hija xi forma ta' garanzija kif qed jikkontendi l-abbli avukat difensur tas-soċjetà intimata u allura kellu japplika l-artikolu 1233(1)(ċ) tal-Kap. 16 u dan għaliex ix-xogħol u n-negozju tas-soċjetà Waste Recycling Centre Ltd kien diġà sar fl-2012 u allura [sic!] s-soċjetà intimata qatt ma setgħet tidhol garanti ta' xi haġa passata fi Frar 2013. Li għamlet is-soċjetà intimata talbet li jintbagħtu lilha l-invoices 2012 halli tkun tista' tippreżentahom u jsir il-ħlas. Xi haġa li naqset li tagħmel.

Mill-assjem tal-provi u fid-dawl tal-ġurisprudenza nostrana fuq din il-materja l-Qorti hija tal-fehma li r-rikorrenti ppruvaw it-talba tagħhom skont il-liġi."

L-Appell

6. L-appellanta pprezentat ir-rikors tal-appell tagħha fid-19 ta' Frar, 2024, fejn talbet lil din il-Qorti sabiex:

"... thassar u tirrevoka s-sentenza fl-ismijiet premissi, mogħtija mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) datata 30 ta' Jannar, 2024 billi tiċhad it-talbiet tal-appellata u takkolji l-eċċezzjonijiet tal-appellanti hekk dedotti bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi interament kontra l-appellata."

7. L-appellanta qalet li fil-fehma tagħha l-Ewwel Qorti injorat l-importanza ta' fatti legalment imperattivi għall-każ li kellha quddiemha l-ħin kollu, u b'hekk għamlet applikazzjoni ħażina tal-liġi.

8. L-appellata qalet li d-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti hija ġusta u timmerita konferma, filwaqt li l-appell interpost mis-soċjetà appellanta għandu jigi miċhud bl-ispejjeż.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

L-Ewwel Aggravju: [Kontra min ġew istitwiti dawn il-proċeduri]

9. L-appellanta bdiet billi qalet li hija ma ngħatatx kopja tas-sentenza tal-Ewwel Qorti, u qalet li din id-deċiżjoni lanqas ma kienet disponibbli *online*, u hija ngħatat biss kopja informali tad-deċiżjoni sabiex tkun tista' tressaq l-appell tagħha, u għalhekk irriservat il-jedd li jekk ikun meħtieġ, wara li tasal għandha kopja formali tas-sentenza, tressaq aggravji ulterjuri. L-appellanta qalet li fl-ewwel lok irid jiġi aċċertat kontra min ġew intavolati dawn il-proċeduri, u jekk hija għandhiex titqies bħala persuna ġuridika skont il-liġi. L-appellanta qalet li l-azzjoni ma saritx kontra persuna fiżika, u lanqas kontra soċjetà legali għaliex m'hemm l-ebda soċjetà b'dak in-numru tal-kumpannija, jiġifieri m'hemm l-ebda kumpannija li l-isem tagħha huwa 'Direttur Smart Recycling Limited (C 58959)'. Qalet li ma kien hemm xejn x'izomm lill-appellata milli tipproċedi kontra s-soċjetà direttament jew kontra l-persuna tad-direttur in rappreżentanza jew kontra persuna fiżika, iżda dan ma sarx u lanqas ma ntalbet korrezzjoni fil-mori tal-kawża sabiex dan in-nuqqas jiġi kkorregut, minkejja l-eċċezzjoni sollevata minnha in prim istanza. L-appellanta saħqet li l-azzjoni kif ippreżentata mill-appellata li qatt ma ħasset il-ħtieġa li tikkorreġi l-atti, għandha tiġi ddikjarata infondata fil-fatt u fid-dritt, billi l-intimata hija persuna fiżika jew ġuridika ineżistenti li mhijiex Smart Recycling Limited.

10. Is-soċjetà appellata laqgħet għal dan billi qalet li għandu jkun ċar li l-isem 'Direttur Smart Recycling Limited (C 58959)' ifisser id-direttur li huwa in rappreżentanza tas-soċjetà Smart Recycling Limited, li kontra tiegħu saret l-azzjoni tagħha. Qalet li l-Ewwel Qorti ma injorat l-ebda fatt legalment imperattiv stante li din l-eċċezzjoni qatt ma tqajmet mill-appellanta quddiem l-Ewwel Qorti. L-appellata qalet li l-unika eċċezzjoni li ressqet is-soċjetà appellanta kienet li hija mhijiex legittima kontradittoriġi għaliex skont hi m'hemm l-ebda

relazzjoni ġuridika bejn il-partijiet. L-appellata qalet li għalhekk l-appellanta qatt ma qajmet xi forma ta' dubju dwar kontra min ġiet indirizzata l-azzjoni tagħha, u tali eċċezzjoni kellha titressaq fil-bidu nett tal-proċeduri quddiem l-Ewwel Qorti sabiex din tkun tista' tiddeċiedi dwarha.

11. Il-Qorti tqis li minkejja li l-atti intavolati quddiem il-Qrati għandhom ikunu ċari, u l-persuni li kontra tagħhom tinfetaħ azzjoni għandhom jiġu identifikati b'mod ċar, f'dan il-każ l-azzjoni tas-soċjetà appellata saret kontra d-Direttur tas-soċjetà Smart Recycling Limited li għandha n-numru ta' registrazzjoni (C 58959), u mhux kontra kumpannija li l-isem tagħha huwa 'Direttur Smart Recycling Limited'. Minkejja li d-Direttur in kwistjoni ma ġiex speċifikat b'ismu, u lanqas ma ġie speċifikat li dan qiegħed jiġi imħarrek in rappreżentanza ta' kumpannija jew ta' persuna legali, huwa ċar kontra min infetħet l-azzjoni u għal liema raġuni infetħet. Il-Qorti tgħid ukoll li din hija eċċezzjoni li setgħet faċilment tiġi sollevata fil-prim istanza, u setgħet ukoll tingħata deċiżjoni f'dan ir-rigward mill-Ewwel Qorti, u mhux minn din il-Qorti ta' reviżjoni. Għaldaqstant, tqis li l-ewwel aggravu mhuwiex mistħoqq, u tiċċdu.

It-Tieni Aggravju: [L-istitut legali li din l-azzjoni taqa' tahtu]

12. L-appellanta tgħid li t-tieni aggravju tagħha huwa rigward l-istitut legali li taqa' tahtu l-azzjoni attriċi. Qalet li s-servizz jew id-dejn oriġinali kien fil-konfront ta' Waste Recycling Centre Limited u mhux ta' Smart Recycling Limited, imma minkejja dan, l-appellanta ħasset li għandha dritt ta' azzjoni kontra Smart Recycling Limited b'mod dirett. Qalet li l-appellata kellha dan id-dritt biss f'erba' ċirkostanzi. Qalet li f'każ li l-appellata għażlet li tipproċedi taht l-artikolu 1149

tal-Kodiċi Ċivili, l-azzjoni għall-ħlas kienet tkun ġejja minn terza persuna li unilateralment tagħzel li tħallas id-dejn ta' ħaddieħor. Qalet li dan mhux il-każ hawnhekk għaliex Smart Recycling Limited m'effettwatx u m'għandha l-ebda intenzjoni li teffettwa dan il-pagament, iżda hija l-appellata li għandha dritt fuq l-appellanta sabiex teżigi fuqha dan il-ħlas b'mod dirett. Qalet li f'azzjonijiet taħt dan l-artikolu tal-liġi, it-terz qatt ma jiġi kkunsidrat bħala d-debitur prinċipali, u l-obbligu oriġinali ma jiġi estint qatt.

13. L-appellanta għamlet riferiment għall-istitut legali tan-novazzjoni, u qalet li l-artikolu 1179 *et seq.* tal-Kodiċi Ċivili jikkontempla sitwazzjoni fejn debitur ġdid jissostitwixxi dak preċedenti/oriġinali, sakemm il-kreditur jaċċetta li jestingwi d-debitu oriġinali u jzomm lid-debitur preċedenti ħieles. Qalet li bl-istitut tan-novazzjoni, debitur ġdid jista' jieħu fuqu dejn ta' debitur antik, b'tali mod li l-kreditur jista' u għandu jeżigi l-ħlas mid-debitur il-ġdid. Qalet iżda li f'dawn is-sitwazzjonijiet, l-obbligazzjoni oriġinali trid tiġi maqtula u d-dejn oriġinali meħlus, u dan iwassal għall-kreazzjoni ta' dejn ġdid li jieħdu fuqu d-debitur prinċipali, mentri d-debitur antik jiġi meħlus mid-dejn oriġinali bid-dritt ta' rivalsa kontra tiegħu. L-appellanta għamlet riferiment għal ġurisprudenza tal-Qrati tagħna fejn ġie ppreċiżat li n-novazzjoni mhijiex preżunta, u li l-intenzjoni li din isseħħ trid tkun ċara, u f'każ ta' dubju għandha tiġi eskluża, u ma jkun hemm l-ebda novazzjoni jekk l-obbligazzjoni l-qadima ma tinqatilx. L-appellanta qalet li ma tressqet l-ebda prova li l-appellata qerdet jew qatlet id-debitu oriġinali, u lanqas ma tressqet prova li d-debitur oriġinali ġie meħlus, u l-obbligazzjoni oriġinali baqgħet *in vigore*, filwaqt li d-debitur oriġinali baqa' mhux meħlus. Qalet li l-appellata għamlet għażla kummerċjali, għaliex kienet taf li flus f'Waste Recycling Centre Limited ma kienx ser ikun hemm biex titħallas u

għalhekk tefgħet kollox fuq l-appellanta għaliex kienet taf li din is-soċjetà hija likwida.

14. L-appellanta qalet li kap ieħor li taħtu l-appellata tista' tippretendi ħlas huwa f'każ ta' *assignment of debt ai termini* tal-artikolu 1469 *et seq.* tal-Kap. 16. Fil-każ ta' ċessjoni ta' debitu, id-debitur jakkwista pożizzjoni ta' debitur prinċipali ukoll. Qalet li fil-każ odjern ma jidher li kien hemm ebda ċessjoni jew assenjazzjoni tad-debitu, u għalhekk ma jistax jiġi preżunt li kien hemm dan it-trasferiment ta' debitu.

15. L-appellanta qalet li l-appellata setgħet taġixxi kontra tagħha b'mod sussidjarju u mhux b'ħala debitur prinċipali f'każ li għandha garanzija għall-ħlas favur tagħha. Qalet iżda li l-garanzija ta' terz biex jagħmel tajjeb għad-dejn ta' ħaddieħor, teħtieġ ċerti elementi u kundizzjonijiet li jridu jiġu sodisfatti skont il-liġi, fosthom li tali garanziji jridu jsiru b'att pubbliku jew bi skrittura privata. Il-liġi tipprovdi wkoll li l-garanzija ma tistax tkun preżunta, iżda trid tkun espressa.

16. L-appellata qalet li l-Ewwel Qorti kkonfermat li f'dan il-każ kien hemm assunzjoni ta' dejn, hekk kif quddiem l-Ewwel Qorti ġie ppruvat li Smart Recycling Limited assumiet id-dejn ta' Waste Recycling Limited fil-konfront tagħha. Qalet li d-dejn originali kien bejn Nats Limited u Waste Recycling Centre Limited, iżda ġara li d-direttur ta' Waste Recycling Limited Dragan Cvetic miet ħabta u sabta fit-13 ta' Diċembru, 2012. Qalet li fl-14 ta' Jannar, 2013, ġiet inkorporata Smart Recycling Limited, u fl-24 ta' Frar, 2013 Renald Farrugia, fil-vesti tiegħu ta' Direttur ta' Smart Recycling Limited kiteb *email* lir-rappreżentanti tagħha, fejn informaha illi '*Smart Recycling Limited, which was*

incorporated instead of Waste Recycling Centre Limited ... Kindly note that going forward, the invoices of 2013 should be addressed to...Any pending 2012 invoices should also be addressed to Smart Recycling Ltd.''. L-appellata qalet li permezz ta' din l-email tal-24 ta' Frar, 2013, Renald Farrugia b'hala direttur ta' Smart Recycling Limited, b'mod ċar u konkret infurmaha li Smart Recycling Limited giet iffurmata minflok is-soċjetà Waste Recycling Limited, u kull dejn pendenti tas-sena 2012 għandu jigi indirizzat lill-istess Smart Recycling Limited. Qalet li s-soċjetà Smart Recycling Limited kienet diġà għamlet xi pagamenti lilha fir-rigward ta' dejn tas-soċjetà Waste Recycling Centre Limited, u għalhekk jeżistu l-elementi legali kollha sabiex l-Ewwel Qorti setgħet tikkonkludi li kien hemm assunzjoni tad-debitu tas-soċjetà Waste Recycling Limited mis-soċjetà appellanta. L-appellata qalet li għalhekk m'għandu jkun hemm l-ebda incertezza dwar taħt liema istitut legali taqa' l-azzjoni odjerna, għaliex ingabu provi ċari, ċerti u konkludenti li juru li tali azzjoni tikkonċerna l-figura ġuridika tal-assunzjoni tad-debitu.

17. Minkejja x-xenarji differenti mpingija mill-appellanta fir-rikors tal-appell tagħha, dwar l-istituti legali li din l-azzjoni setgħet taqa' taħthom, id-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti kienet li l-appellanta assumiet id-debitu tal-kumpannija Waste Recycling Centre Limited. Dan wara li l-Ewwel Qorti għamlet riferiment għall-ġurisprudenza prevalenti fir-rigward li tgħid li l-assunzjoni tad-dejn m'hemmx għalfejn tirriżulta minn kitba, iżda minn kwalunkwe prova oħra, basta li tkun ċara u konkludenti. F'dan ir-rigward, l-Ewwel Qorti qieset fost l-oħrajn ix-xhieda li tat Alexandra Falzon Scerri fil-kontro-eżami li sarilha, fejn qalet illi,

“[m]istoqsija jekk nafx min assuma d-dejn tal-kumpanija Waste Recycling Limited, ngħid illi ma nafx u lanqas jinteressani għax id-dejn tagħna assumih Renald Farrugia permezz ta’ dik l-email li kien bagħatli. Fil-fatt aħna konna għidnielu sabiex jibgħat email illi ser jassumi l-ammont dovut lilna inkella ma konniex ser ngħaddulu aktar xogħol u fil-fatt huwa bagħtilna dik l-email fejn qiegħed jgħid illi ser jassumi l-bilanċ illi kien għadu dovut mill-kumpanija Waste Recycling Limited.”

18. Din il-Qorti eżaminat l-*email* li tiffirma s-sugġett ta’ aggravju separat tas-soċjetà appellanta, u tikkonkludi mill-indizji mogħtija, almenu safejn jikkonċernaw r-relazzjoni bejn is-soċjetà appellanta u l-appellata, li s-soċjetà appellanta kienet ser tagħmel tajjeb għad-djun ta’ Waste Recycling Limited, u dan sabiex l-appellanta tkun tista’ tkompli taħdem mal-appellata bħala klijenta tagħha. Kien fl-interess tal-appellanta, bħala kumpanija li kienet għadha kif giet irreġistrata, li tippreserva kemm jista’ jkun il-kuntatti li Waste Recycling Limited kellha mal-fornituri u mal-klijenti tagħha, u aktarx li kien għalhekk li s-soċjetà appellanta appena giet irreġistrata, offriet b’mod esplicitu li tagħmel tajjeb għall-obbligi li kienu jeżistu preċedentement. Il-Qorti tqis li ma kellu jkun hemm l-ebda diffikultà dwar l-istitut legali li taqa’ tahtu din l-azzjoni, u l-Ewwel Qorti kienet korretta meta kkonkludiet li kien hemm assunzjoni tad-dejn min-naħa tal-appellanta, anki għaliex kien fl-interess tagħha li din tassumi dan id-dejn.

It-Tielet Aggravju: [L-email tal-24 ta’ Frar, 2014]

19. L-appellanta qalet li hija ħassitha aggravata wkoll għaliex l-Ewwel Qorti straħet fuq l-*email* tal-24 ta’ Frar, 2014, u qisitha bħala l-prova reġina li fil-każ odjern kien hemm assunzjoni ta’ debitu. Qalet li l-*email* in kwistjoni ma tikkreax

iċ-ċertezza rikjesta mil-liġi sabiex wieħed jista' jgħid li hemm assunzjoni ta' tali dejn, u li fl-*email* lanqas hemm riferiment għal xi ammont li kien dovut, iżda biss talba biex il-kontijiet pendenti jibdwu jintbagħtu għand l-appellanta, u dan billi ma kien hemm ħadd li jirrappreżenta legalment lil Waste Recycling Centre Limited wara l-mewt tad-direttur uniku tagħha. L-appellanta qalet li l-Ewwel Qorti għarfet li d-direttur ta' Smart Recycling Limited ried jidher sabiħ magħha sabiex jibqa' jattira x-xogħol mingħandha, iżda mhux li kien ser jassumi dejn li lanqas kien hemm ċertezza dwar l-ammont tiegħu fiż-żmien li ntbagħtet dik l-*email*.

20. Is-soċjetà appellata qalet li din il-Qorti ta' reviżjoni m'għandhiex tiddisturba l-apprezzament tal-provi li diġà sar mill-Ewwel Qorti. Qalet li l-Ewwel Qorti kienet korretta meta waslet għall-konklużjoni li kien hemm assunzjoni ta' dejn mill-appellanta. Qalet li huwa ċar mill-*email* ta' Renald Farrugia bħala direttur ta' Smart Recycling Limited, li dan kien qiegħed jinfurmaha li s-soċjetà Smart Recycling Limited giet inkorporata minflok is-soċjetà Waste Recycling Centre Limited, u għalhekk kull *invoice*, u ċioe kull debitu pendenti tas-sena 2012 kellu jiġi indirizzat lil Smart Recycling Limited. Qalet li huwa ċar li l-*invoices* tal-2012 li jirreferi għalihom Farrugia jirrigwardaw lis-soċjetà Waste Recycling Limited ladarba s-soċjetà Smart Recycling Limited kienet għadha ma gietx inkorporata fl-2013, u għalhekk ma jistax ikun li dak iż-żmien hija kellha *invoices* pendenti. L-appellata qalet ukoll li ma ngabet l-ebda prova mill-appellanta li Renald Farrugia kien qiegħed jikkomunika ma' rappreżentanti tagħha għan-nom u f'isem it-tifel tad-defunt Dragan Cvetic. L-appellata qalet li mill-*email* huwa ċar li s-soċjetà appellanta għamlet riferiment għad-djun pendenti tas-soċjetà Waste Recycling Centre Limited favur is-soċjetà appellata rigward servizzi pprestat

mill-appellata lil Waste Recycling Centre Limited, u li b'din l-*email* l-appellanta assumiet u aċċettat tali debitu.

21. Permezz tal-email bid-data tal-24 ta' Frar, 2013, li giet iffirmata minn Renald Farrugia, huwa nforma lid-dirigenti tas-soċjetà appellata, li s-soċjetà appellanta giet iffurmata sabiex b'xi mod tissostitwixxi, jew tkompli bix-xogħol li kienet tagħmel Waste Recycling Centre Limited, wara li l-uniku direttur ta' din tal-aħħar miet ħabta u sabta. Huwa ċar ukoll, mill-kontenut ta' din l-*email*, li Renald Farrugia, il-firmatarju tagħha, kien qiegħed jitlob li kwalsiasi fattura pendenti li kienet ser tinħareġ wara l-2013, kellha tintbagħat fl-indirizz ta' Smart Recycling Limited, u li kwalsiasi fatturi pendenti tal-2012 ukoll kellhom jintbagħtu lilha. X'interess kellu Renald Farrugia li jibgħat jinforma lis-soċjetà appellata b'dan, li kieku mhux għax huwa kien qiegħed jassumi d-djun tal-kumpannija Waste Recycling Centre Limited. Il-Qorti taqbel mar-raġunament li għamlet l-Ewwel Qorti, li f'dan ir-rigward qalet li kien fl-interess ta' Farrugia li jibni relazzjoni tajba mal-fornituri tal-kumpannija u mal-klijenti tagħha. Lil hinn minn x'kienet l-intenzjoni ta' Farrugia, il-kliem tal-*email* huwa ċar u ma jħalli lok għall-ebda interpretazzjoni. Il-pendenzi tal-2012 ma jistgħux ikunu pendenzi tas-soċjetà appellanta, għaliex din il-kumpannija giet iffurmata fl-2013, u għalhekk ma kellha l-ebda pendenzi mis-snin ta' qabel. Il-Qorti tqis li l-evalwazzjoni tal-provi li għamlet l-Ewwel Qorti hija korretta, u għalhekk sejra tiċhad ir-rikors tal-appell, u tikkonferma d-deċiżjoni tal-Ewwel Qorti fl-intier tagħha.

Decide

Għar-raġunijiet premessi, il-Qorti taqta' u tiddeċiedi l-appell billi filwaqt li tiċċdu, tikkonferma s-sentenza appellata fl-intier tagħha.

L-ispejjeż ta' dawn il-proċeduri fiż-żewġ istanzi għandhom jiġihallu mill-appellanta.

Moqrija.

**Onor. Dr Lawrence Mintoff LL.D.
Imħallef**

**Graziella Aguru Cassar
Deputat Registratur**